

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานเภสัชกรรมเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญงานหนึ่งของโรงพยาบาล หน่วยงานนี้มีหน้าที่ในการบริการทางยาและเวชภัณฑ์แก่ผู้ป่วยและเจ้าหน้าที่ทุกหน่วยงานของโรงพยาบาล ผู้ป่วยทุกคนที่มาโรงพยาบาลหากได้รับการวินิจฉัยว่าต้องบำบัดรักษาด้วยยา จะต้องมารับบริการทางยาจากหน่วยงานเภสัชกรรมทั้งสิ้น ดังนั้นเภสัชกรจึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข่าวสารข้อมูลทางยาหรือตอบปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้ยาแก่แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์อื่นๆ (Collins and Lazarus, 1975)

ในสมัยก่อนนั้นงานเภสัชกรรมโรงพยาบาลจะมุ่งบริการด้านปรุงยาตามใบสั่งแพทย์และจ่ายยาเป็นหลัก ต่อมาเมื่องานด้านปรุงยาในโรงพยาบาลลดลง บทบาทของเภสัชกรจึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาสู่การให้บริการผู้ป่วยในเรื่องการใช้ยามากขึ้น (McLeod, 1976) โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ มีข้อมูลข่าวสารต่างๆ มากมายรวมทั้งด้านยาด้วย เภสัชกรจึงต้องมีการตื่นตัวในเรื่องข้อมูลข่าวสารด้านยาอยู่เสมอ ดังนั้นงานบริการข้อมูลยาจึงเป็นบทบาทสำคัญอย่างหนึ่งของเภสัชกรในปัจจุบัน

ในสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลยาหรือบริการเภสัชสนเทศโดยฝ่ายเภสัชกรรมของโรงพยาบาล ซึ่งถือเป็นหน้าที่และบทบาทสำคัญอันหนึ่งของเภสัชกรเพื่อให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านยาแก่แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาล ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างมากในการให้บริการ นอกจากนี้ยังมีส่วนสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัยและการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งนับวันจะมีผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นมาก (Skoutakis et al., 1987)

การศึกษาจากหลายประเทศพบว่า หากไม่มีการให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านยาซึ่งให้สารสนเทศที่ปราศจากอคติ จะทำให้แพทย์หรือบุคลากรทางการแพทย์ได้รับแต่สาร

สนเทศจากบริษัทฯ เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งจะเป็นสารสนเทศที่อาจมีอคติและไม่ถูกต้องในเรื่องของการใช้ ผลข้างเคียงและข้อห้ามใช้ของยา (อภิฤดี เหมะจุทา, 2534) ด้วยเหตุนี้เภสัชกรโรงพยาบาลจึงจำเป็นต้องทำหน้าที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านยาแก่แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาล เพราะเภสัชกรเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาและทำงานเกี่ยวข้องกับยามากกว่าบุคลากรทางการแพทย์อื่นๆ (Collins and Lazarus, 1975)

ในประเทศไทยนั้นแม้ระบบสาธารณสุขจะยังไม่เจริญทัดเทียมกับบางประเทศ แต่ความต้องการข้อมูลยานั้นมีไม่แตกต่างกันและพบว่ามีอัตราสูงมากขึ้นเรื่อยๆ (ศิรินา พลังเทพินทร์ และคณะ, 2535, ปัญญชนิด รุจิเวช, 2537) มีหลายหน่วยงานที่ให้บริการข้อมูลยาอย่างเป็นทางการ เช่น ศูนย์เภสัชสนเทศของคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลที่ให้บริการข้อมูลยาโดยฝ่ายเภสัชกรรม เช่น โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลชลบุรี และโรงพยาบาลตำรวจ เป็นต้น

หน่วยบริการข้อมูลยาที่มีอยู่ตามโรงพยาบาลและในที่ต่างๆ นั้น จะพบปัญหาคล้ายกันอยู่ 2 ประการคือ

1. การขาดข้อมูลหรือขาดการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานภายในศูนย์ เพื่อให้ศูนย์มีมาตรฐาน และมีความน่าเชื่อถือ อันเกี่ยวเนื่องกับ

1.1 กระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้คำตอบที่รวดเร็ว ถูกต้องเที่ยงตรงและมีมาตรฐาน

1.2 ระบบการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

1.3 ระบบการค้นคืนข้อมูล (information retrieval system) ให้รวดเร็ว

ข้อมูลที่ปรากฏมักกล่าวถึงว่าแต่ละหน่วยมีการใช้ฐานข้อมูลใด สถิติผู้ใช้บริการเป็นเท่าใด เป็นต้น

2. การขาดข้อมูลหรือขาดการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกลวิธีที่จะทำให้เกิดความสำเร็จของหน่วยบริการ เช่น การประชาสัมพันธ์ ควรทำรูปแบบใดและวิธีการอย่างไร เป็นต้น

สำหรับในโรงพยาบาลตำรวจนั้น งานเภสัชกรรมโรงพยาบาลได้จัดตั้งหน่วยเภสัชสนเทศขึ้นเพื่อให้บริการข้อมูลยาแก่บุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลตลอดจนผู้ป่วย แต่ก็พบปัญหาต่างๆ ดังนี้คือ

1. มีผู้ใช้บริการน้อย
2. การตอบคำถามมักใช้เวลานานและคำตอบที่ได้ไม่เป็นระบบเดียวกัน
3. ไม่มีระบบการตรวจสอบผลของคำตอบที่เกี่ยวกับผู้ป่วยเฉพาะราย
4. ไม่มีการเก็บสถิติหรือบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการ

ในปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะพัฒนาระบบบริการข้อมูลยาในโรงพยาบาลตำรวจ โดย

ก. จัดระบบการดำเนินงานภายในให้เป็นมาตรฐาน เพื่อให้สามารถบริการได้รวดเร็ว และได้คำตอบเป็นที่น่าเชื่อถือ

ข. การก่อให้เกิดความสำเร็จ โดยการดึงผู้ใช้บริการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และใช้การประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบ

การวิจัยเพื่อพัฒนางานในครั้งนี้ จำเป็นต้องกำหนดขอบเขตหรือพัฒนาเป็นระบบๆ ไป จากลักษณะของโรงพยาบาลตำรวจซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่รับผู้ป่วยอุบัติเหตุหรือผู้ป่วยฉุกเฉินเป็นจำนวนมาก ทั้งความต้องการข้อมูลยาฉุกเฉิน (emergency drug information) มีความสำคัญเพราะเกี่ยวข้องกับความเป็นความตายของผู้ป่วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มยาฉุกเฉิน (emergency drug) เป็นเป้าหมายสำคัญของข้อมูลที่ให้บริการและศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่จะทำให้การบริการข้อมูลยานี้ประสบผลสำเร็จ

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อพัฒนาแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ระบบการให้บริการข้อมูลยาฉุกเฉินในโรงพยาบาลตำรวจสัมฤทธิ์ผล

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อให้เกิดความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของคำตอบ
2. เพื่อปรับปรุงระบบข้อมูลให้สามารถค้นคืนได้รวดเร็วและทันสมัย
3. เพื่อดึงดูดผู้ใช้บริการให้มาใช้บริการมากขึ้น

ประโยชน์ที่คาดหวังว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับยาฉุกเฉินและได้เครื่องมือช่วยสำหรับการให้บริการที่มีลักษณะสืบค้นง่ายและรวดเร็ว

2. ทราบความต้องการใช้บริการข้อมูลยาสำหรับภาวะฉุกเฉินต่างๆ ในโรงพยาบาล
ตำรวจ

3. ทราบถึงปัจจัยที่จะมีผลต่อความสำเร็จของโครงการให้บริการข้อมูลยาฉุกเฉิน
ในโรงพยาบาลตำรวจ

4. เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่โรงพยาบาลอื่นๆ ที่มีระบบการให้บริการข้อมูลยา
สามารถพัฒนาคุณภาพงานให้เกิดความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง

5. เป็นขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนาไปสู่ระบบบริการข้อมูลยาที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

6. เป็นการเพิ่มบทบาทของเภสัชกรในทีมสุขภาพ ในด้านการให้บริการข้อมูลยา
แก่แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย